

DISPUTATIO INAUGURALIS 30

DE

PHTHISI.

QUAM

PRÆSIDE ARCHIATRO COELESTI,

Consensu & Autoritate

NOBILISSIMI, AMPLISSIMI,

ET EXCELLENTISSIMI IN ACADE-

DEMIA ARGENTINENSI

COLLEGII MEDICI

PRO

Summis in studio MEDICO Honoribus, insigniis

ac Privilegiis DOCTORALIBUS

rite obtinendis

SOLENNI ERUDITORVM CENSURAE

submitte

JOHANNES PETRUS Schreckenberger /

Sebusiensis

Ad Diem 17. Mens. Februarii. horis ac loco solitis.

ARGENTORATI

Typis EBERHARDI WELPERI.

M. DC. LIX.

PHYSICIAN

RESIDING IN CHICAGO ILLINOIS

GRADUATE OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO
AND THE UNIVERSITY OF MICHIGAN

COLLEGE OF MEDICINE

Sumner H. Hays, M.D.
Fellow of the American Medical Association

JOHN HAYES PETTUS, M.D.
Fellow of the American Medical Association

THE AMERICAN MEDICAL ASSOCIATION
535 N. Dearborn Street, Chicago, Ill.

SERENISSIMO CELSISSIMOQUE
PRINCIPI AC DOMINO,

DOMINO

JOHANNI AUGUSTO,

HAEREDI NORWEGIAE, DUCI
SLESWICI, HOLSATIAE, STORMA-
RIAE ATQUE DITHMARSIAE. CO-
MITI IN OLDENBURG ET DEL-
MENHORST, ETC.

PRINCIPI AC DOMINO MEO CLE-
MENTISSIMO

Disputationem hanc inauguralem

in perpetuæ devotionis

Subjectissimæque gratitudinis
signum

humilime confesco & exhibeo

JOHANNES PETRUS Schreckenberger.

ILLUSTRISSIMO COMITI
AC DOMINO,
DOMINO

CASIMIRO,
COMITI IN EBERSZEEN/
DOMINO IN SNAWENBURG/
WEXDENSEEN / SORBACH / ETC.
COMITI AC DOMINO MEO PER-
CLEMENTI

φθισιολογίαν hanc in devotæ sub-
missionis ac æviternæ grati-
tudinis tesseram

humilime offero

JOHANNES PETRUS Schreckenberger.

ILLUSTRI AC GENEROSISSIMO
DOMINO,

DOMINO

FRIDERICO WOLFF-
GANGO,

LIBERO BARONI IN SECKEN-
SECKEN &c. MILITIARUM CHRI-
STIANISSIMI GALLIARUM ET NAVAR-
RÆ REGIS QUONDAM DUCI AC MARESCAL-
LO FORTISSIMO, MAXIME STRENUO,
DOMINO SUO GRATIOSISSIMO

Submissa Thesum harum

Dedicatione

se suaque studia

humiliter commendat

Disputationis Autor J. P. Schreckenberger.

PROOEMIUM.

Miserandus Phthificorum status cum plurimis ferè per se notus sit, & ex ipsis The- sibus haud parum innotescat, ideoque ube- rius eum hic Praefationis ergo, quod à mul- tis jam factum, depingere animus non est. Mirabiles potius considerabimus multorum circa hunc af- fectum opiniones actionesque, quas certe pro rei diversita- te & ridiculas & periculosas sæpius advertere licet. Illorum dico Perversitatem, qui dum Phthifici non sint, in seipso- s tamen haud leviter injurii, Phthificos se proclamare mini- me verentur: illorum quoque dico securitatem, nonnun- quam & exulantem ruborem, qui dum Phthificos se esse, ab indoctis pariter atque Doctis audiant, attamen non solum falsum hoc, sibi persuadentes monitoribus suis irascuntur, sed & insuper nulli unquam hac de re suspectos se cupientes importuna sua ac radiosa conversatione omnibus nauseam ac metum, sibi ipsis vero haud multum amoris ac Authori- tatis conciliant.

Prioris generis Phthificos, Phthificos illos non Phthi- ficos, inquam, quod attinet, certe, ut reliquos taceam, & Familiaritate, & cognatione mihi arcte nexos habeo, qui, vel quod enormius aliquando se vixisse sciant, vel per Conta- gium hujuscemodi aliquid contraxisse autument, acceden- te præsertim lectione Pathologiæ alicujus Würsburgianæ, Deus bone! quam accuratè se Phthificos & nôrunt & pro- nunciant! Hinc querelarum agmina, hinc consultationes omnium quibus Medicina saltem in ore, hinc medicatio- nes

nes variæ, ridiculæ, periculosæ! Et quod malum plane red-
dit incurabile, peritissimos quosvis in arte medendi Magi-
stros, qui, quod res est, cognito bene atque perspecto, hosce
PHTHISICOS NON ESSE perhibent, inscitix aut Blandi-
tiarum ad minimum, à Talibus videas insimulari. Hinc per-
gunt, Empiricos quærunt, Agyrtas consulunt, Tonsores
compellant, Mulierculas audiunt, imo omnes frustillatim
& potissimam sui partem ejectorum Pulmonum Restaura-
tores (quos, ut cum illo loquar, Deus confundat Imposito-
res) maximo temporis, nummorum ac tandem valetudi-
nis dispendio ad eunt, horum consilio fruuntur; hi strenui
ipsis Naturalium rerum indagatores, hi Medici omnium
experientissimi cœlitusque; si Diis placet, missi, modo Phthi-
sicos hos, Phthiscos esse dicant, & Phthisin ipsis auferre ma-
gnis verbis promittentes Corpori ac marsupio incurabilem
tandem Phthisin introducant. Interea voce, cursu, lucta,
saltu, omnisque generis motu, Potando itidem, atque incle-
mentio rem aërem, quam diutissime perferendo, cum quo-
libet fere sanorum ita certare possunt Phthisici nostri, ut in-
terdum ne Hercules quidem adversus Tales: quos num ri-
dere num deplorare potius debeas, sana Tibi dicat
Ratio.

Posterioris generis Phthisici, & quidem vere Phthisici,
nonnunquam tales, ut extrema corporis extenuatio, virium-
que jactura cum facie Hippocratica nil nisi præsentaneam
ipsis denunciare mortem possit; nihilominus vel monito-
res suos plane non audiunt, vel à Medicis præscripta Dieta
ac Pharmacia negligenter satis utuntur: è contra vero tot
tantaque in rerum sex non naturalium usu committentes
delicta petulanter sibi ruinam accelerant. Non pauci, ut ut
se Phthisicos esse norint, remediis quoque adversus malum
hoc sollicitè utantur efficacissimis; nihilo secius tantæ inter-
dum existunt impudentiæ, ut omnibus fere infensam suam
fami-

familiaritatem ac consuetudinem ita sæpius obtrudant, ac si corporis constitutione præditi essent saluberrima, nihilo reputantes, quam gravissime Contagii saltem ratione morbum hunc plerique exhorrescant.

Atque hæc potissimum causa est, quod cum nuper post institutum Examen, à Nobilissimo, Amplissimo, ac Gratiofissimo Facultatis Medicæ Collegio, Theses aliquot pro Disputatione Inaugurali conscribere jussus fuerim, hanc mihi pro viribus ingenii instituendam Phthysiologiam in primis elegerim. Juvet conatus hosce Deus Ter Optimus Maximus, ut in sui Nominis laudem Proximiq; salutem ac emolumentum cœpta nostra quæque feliciter terminari & absolvi queant.

N O M E N.

Thef. I. **Φ**ΘΙΣΕΩΣ Vox cum sit ambigua, ipsisque Autoribus in curatione hujus mali, præsertim administranda hoc in affectu Venæsectione aut fortiori Purgatione, non levem digladiandi dederit occasionem; evolutioni ejus paulo pressius inhærere ac strictiorem specialemque à laxiori Generaliq; ejusd, significatu ante omnia distinguere duximus necessarium.

II. Generalis itaque Phthiseos significatio est, quando pro qualibet sive Totius sive partis alicujus extenuatione ac consumptione, imo & pro insigniori in Tabem aptitudine seu propensione distinctim minus usurpatur.

III. Qua quidem ratione & Marasmus & colliquatio Totius in Febris Hecticis ac ardentissimis & Tabes expulantiore Venere dicta Dorsalis, & alia fere quævis, quin & ipsa Cachexia Tabes seu Phthisis nuncupatur.

IV. Particulariter habemus Tabem Femoris, Brachii, Pupillæ, singularum fere Partium male affectarum, quibus omni-

omnibus, ut dictum non nisi generalius & in solutiore signifi-
ficatu vocabulum *Φθίσεως* competere videtur.

V. Specialis itaque, & quæ solum hujus loci, est ea
vocis *Φθίσεως* acceptio, quæ omnem ab ulcerosis pulmoni-
bus proficiscentem maciem & corporis extenuationem in-
nuit.

VI. Hinc Phthisicus, qui ob exulceratos Pulmones in
ejusmodi maciorem incidit, Antiphthisica, quæ medica-
menta huic malo vel manifesta vel occulta qualitate resi-
stunt, *Φθινώδης*, *Φθισιῶν*, qui de Tabe hac periclitatur, & Dispo-
sitionem (de qua infra) *Φθίσεως* omnino feracissimam in cor-
pore suo obtinet.

VII. Est igitur Phthisis Vocabulum Latina civitate do-
natum, alias Græcum ἀπὸ τῆς *Φθίσειν* *Φθίειν*, vel *Φθίειν*, hoc est,
Consumendo seu corrupendo dictum. Aliis *Φθύσις* ἀπὸ
τῆς *πύζειν*, spucere, eò quod hoc malo detenti frequentius
spuant. Unde sputatores, accedente maximè rariori Cor-
poris textura, plerisque statim Phthisici: licet præ cæteris
ipsi quoque Melancholici & Sudatores, & Urinatores &
SPVTATORES.

VIII. Appellatur alio nomine Phthoë, Latinis Tabes,
Aridura, Sideratio, Germanis die *Dörzsucht* / die *Schwindsucht* / die *Lungensucht*. Hinc

DEFINITIO.

IX. Phthisis nihil aliud est quam totius Corporis ex-
tenuatio à Febre continua lentâ ac tandem etiam Hæctica,
ex ulcerosa pulmonum dispositione orta, plerumque Respi-
ratione difficili, Tussi, ac rejectione materiæ subinde cruen-
tæ ac purulentæ infestans.

X. Qua quidem Definitione, cui paulisper immorari
libet, Generis loco ponitur Extenuatio, quæ pro diverso
considerandi modo & Symptoma & Morbus hæud absurde
dici poterit.

XI. Et quoniam Ulcus Pulmonum ejusmodi in universo Corpore affectionem, maciem nimirum seu extenuationem talem principaliter efficere assertum (qua quidem ratione & ab aliis corporis consumptionibus præsens affectus discernitur) Extenuationis hujus subjectum statuimus Totum Corpus, Ulceris autem ipsos Pulmones, cum omnibus suis partibus, Parenchymate videlicet, Bronchiis, Vasis ac Membranis.

XII. Cum enim Pulmones, Cordis Ventilabrum, ulcerosa ejusmodi dispositione laborantes, officio non solum quod alias Cordi pro sui refrigerio debent, sufficientes esse nequeant; sed & illud ipsum undiquaq; amplectentes * purulenti inquinamenti malignitate indefinenter afficiant; impossibile quin Temperamentum ejus tandem in Calidius & Siccius transmutatū consimilem in Toto dispositionem, & sic causam inter alias Extenuationis frequentissimam producere aptum sit.

* Iohann.
Zecchius
Consult.
Med. I.

XIII. Ideam autem illius Febris quod attinet, hanc pro diversis Morbi Temporibus & Continuum Putridam & Hecticam statuere, ac ita diversarum opinionum conciliationem aliqualem instituire absolum non videtur: neutiquam tamen, quæ dictis Febris contingere possit, exclusa complicatione pro humorum in venis putrescentium & accensorum diversitate fieri solita.

XIV. Existente igitur tanta ac tot annos sæpius in corpore inextinguibili flamma, mirumne à prædatorio illo igni totam corporis compagem strictiorem reddi, partesque omnes suo defraudatas genio, gratâ scilicet qua refocillari debuissent, & eâ quæ ipsis primigenia, humiditate absorpta, misere tandem contabescere?

XV. Diximus & in Definitione, hanc ex febre & pulmonum ulcere ortam totius corporis extenuationem, quæ nihil aliud quam Phthisis, plerumque respiratione difficili,
Tussi,

Tussi, ac rejectione subinde materiæ cruentæ ac purulentæ infestare: quorum quidem Symptomatum considerationi & hîc parum inhærendum.

XVI. Plerumque igitur Phthifici spiritum trahunt difficilimè, acclivia præsertim conscendentes loca; id quod præter experientiam & Ratio abunde inferre videtur. Læso siquidem Actionis alicujus organo, actionem ipsam non lædi quomodo eveniet? Læsis igitur pulmonibus iisque exulceratis, quod in Phthisi, quomodo cum *Mercuriali* * *dicam Phthisin proprie non habere anhelitus difficultatem, imo facilem facere anhelitum?* neque tamen, quod urget Mercurialis, Asthmatici nobis statim Phthifici.

* de cognoscend. & curand. corp. affectib. l. 2. cap. 7.

XVII. An vero Phthifici omnes tussiant, ac per tussim quidem cruenta rejiciant? adhuc magis ambigitur: de quo tamen inferius in signis.

XVIII. Pus vero vel Puri certe aliquid valde analogum, omnes fere Phthificos ore rejicere, parum aberit quin unanimem videre liceat Auctorum consensum. De vulgaribus autem Pus probandi & à Phlegmate seu pituita interno-scendi modis inferius itidem in signis, jam ad Differentias.

D I F F E R E N T I A E.

XIX. Evariat Phthisis præcipuè ob Causarum varietatem; hinc alia hæreditaria, quando ab ipso ortu & * *à Parentib. latente Pulmonum vitio homines tenentur, quo tandem omnes contabescunt. Qui enim tabida stirpe sati sunt, quasi hæreditario jure necessario omnes Tabes commarcescunt, hocque malum sapius in omnes ejusdem familie ordine grassatur.* Alia vero est adventitia, quæ post ortum hominibus demum contingit, & quæ pro Causarum vehementia validissimos, quosvis præcipites in ruinam dare potis est.

* Fernellus de partibus morborum & symptom. l. 5. c. 10.

XX. Et hæc vel proprio Pulmonum Vitio seu imbecillitate, vel cæterarum partium tam capiti subjectarum quam, quod sæpissime, ipsius capitis, introducitur.

XXI. Oritur item alia ab externis Causis, alia ab internis; & quæ ab externis, vel à rebus necessario nos alterantibus, vel non necessario nos alterantibus; & quæ à Contingentibus, vel occulto modo, vel manifesta qualitate illud agentibus. Quætamen uberius in Aetiologicis.

XXII. Alia est solitaria, quæ nulli morborum conjuncta aut ab eo ortum trahens; alia vero per complicationem quorundam morborum ac febrium præprimis, stipata incedens, eoque gravius etiam agrotum affligens, nonnunquam citius interimens.

XXIII. Alia itidem Phthisis est confirmata, in quâ præter faciem cadaverosam dictam Hippocraticam reliquorum symptomatum congeries plerumque apparet uberior: Alia Incipiens, in qua consumptio mediocris, reliquaque mitiora ac minus terrificata.

XXIV. Aliam tandem dicunt esse, quæ sit ortum atque fomitem trahens ab Ulcere dextram pulmonum partem infestante, aliam vero à tali, quod sinistram partem occupat. Et hæc ipsa *Φθίσεως* Differentia, præter rationes hæctenus ab Authoribus commemoratas, & inferius quoque à nobis commemorandas, summam in curatione hujus mali difficultatem, si non *ἀδυναμίαν*, inferre videtur.

XXV. Extenuationis quidem in Phthisi Causa Proxima licet sit vapor calidus & Putridus Temperamentum Cordis & hinc totius corporis in Calidius & siccius transmutans; quoniam autem omnium quæ in hoc affectu conspiciuntur symptomatum fons & origo est exulceratio Pulmonum, atque per hanc Tabidi (quod alias vocabulum est æque generale) nobis Phthisici dicuntur; ab hac ipsa *ἀιτιολογίαν* nostram exorsi quâ fieri poterit brevitate, pertractabimus.

XXVI. Exulcerationis igitur Pulmonum & consequenter *Φθίσεως* Causæ sunt vel Externæ vel Internæ.

XXVII. Externæ sunt vel necessario nos alterantes, vel non necessario nos alterantes.

XXVIII. Cujuscunque jam sint ordinis atque conditionis, præstant hoc vel Thoracem refrigerando, vel vitiosos humores producendo vel vasa aperiendo, rumpendo aut erodendo, vel ut peculiari qualitate aut occulto modo pulmonibus infesta, vel per Contagium.

XXIX. Ex his primo Aër *Φθίσιον* progenerare aut progenitam fovere valet vel manifestis qualitatibus vel occultis. Manifestis quidem, primò Frigiditate, qua jam olim Medicinæ Parens * pectori ac ulceribus eum pronunciavit inimicum: humores nimirum exprimendo, addunt & congelando, porosque stipando. Deinde Caliditate, juxta effectum ejusdem, pulmones exsiccando, aut humoribus è capite motum conciliando. Tum inæqualitate, hominis corpus jam calore laxius porisque pervium reddendo, jam frigore per patentes ejusdem corporis meatus facilius & efficacius penetrante lædendo.

* Hippocr.
5. aphor.
20. & 24.

XXX. Huc referunt Qualitates alienas cum nebulosis, fuliginosis, tetris, Metallicis, deleteriis, corrosivis spiritibus aut vaporibus aër infectus est: * sic est quod Chymici & Metallurgi metuant, sic halitus felium dicitur Tabificus.

* Gordonius lilio
medic.

XXXI. Occulto quoque modo aërem nos Phthisi infestare, docet Contagium, quo per halitum præcipuè *μιασματά* Phthysicorum Sanis communicari, in iisque specie affectum eundem sæpius ita procreari statuunt; etiamsi & per Contactum licet rarius hoc contigisse velit authoritas. Hinc & Galeno cum Phthysicis crebrior conversatio suspecta: quamvis è multis quos per Contagium Phthysicos evasisse ac periisse affirmarunt, ne unicum quidem noverim, qui alias Phthysicos suæ causas non habuerit evidentissimas.

part. 4.
cap. 5.

XXXII. Cibum & Potum quod attinet, hujusmodi Affectum producere, valent eorum Qualitates vel manifestæ

itidem vel occultæ. Illis agunt omnes cibi austeri, acres mordaces, falsi nimis aromatizati, corrosiva facultate præditi, Caliditate quoque varie nocentes, qui vel imediate contingendo pulmones, vel mediate per productionem talium, qui hoc effectum dare queant, humorum, exulcerationem pulmonum minantur. Lentos quoque ac vitiosos, coctionique rebelles & caput præcipuè postmodum infestantes succos quæ generunt, in hoc albo similiter comprehenduntur.

XXXIII. Occulta vero proprietate pulmonibus insidiari, eosque non secus atque cantharides vesicam arrodere tradunt Leporem marinum in cibo assumptum. An solis autem pulmonibus ita sit infensus, an vero alias quoque in corpore partes malignitate sua afficiat, vide sis pugnantem cum Galeno *Rondeletium*, ac cum hoc *Clariss. D. D. D. Sennertum l. 6. de morb. occultis cap. 40.*

XXXIV. Ordinem quoque tum in assumendo Cibum tum in hauriendo potu non nihil ad hoc malum facere posse, diffitendum haud est: Quid æstuante corpore haustus frigidus in nobis efficiat, quotidianam nobis acclamantem habemus experientiam, ac quæ exinde resultant incommoda graphicè depingit *Nobiliss. & Excellentissimus Dn. D. Melchior Sebizius Patronus meus ac Evergeta æternum venerandus, in parvulo suo Tractatu Germanico de Abusu aci-*

**Abus. s. dul. ** Notanter autem adjiciendum, & humiditatem & siccitatem tam aëris quam Ciborum, pro dispositione subjecti in generatione hujus morbi, haud parum etiam effectum dare posse: sicut & nimia Ciborum quantitas suo modo hic quoque efficax credenda.

XXXV. Motus animi & corporis enormiores quid ad hoc conferre valeant, notum. In specie autem motus Corporis vel plane intermissus, vel omnino nimius post pastum in primis, somnus item & vigiliæ immoderatiores, Excreta

p. n. aut Retenra, Mensium præsertim suppressio ac Venus immodica in enumeratione harum causarum minimè prætereunda.

XXXVI. Res non necessario nos alterantes atque malum hocce producentes sunt omnia sive venena sive Medicamenta tam simplicia quam composita, si vel doses suas transgrediantur, vel minus probe correctæ sint. Siquidem & propria facultate erodendi tenellam pulmonum substantiam exulcerare, & tenuitate ac subtilitate quâ pollent substantiæ suæ orificia vasorum aperire, & sic effusionem sanguinis postmodum in pulmonibus putrescentis, adeoque ulcerosam hanc ipsis dispositionem inducentis efficere possunt. Vomitus item proxitantia vehementiorem, in corporibus cum primis ad vomitum minime dispositis; qualia quidem ægre vomitum ferentia corpora accurate quoque descripta invenire licet in *venerandi nostri Senis Dn. D. Sebizzii, Miscellanearum Questionum Medicarum Fasciculo 42. quest. 14.*

XXXVII. His addimus clamores ac Cantus intensiores, gravioris oneris gestationes, Luctas, saltus, inflationes Tubarum violentiores, ictus, Casus ab alto, & quæcunque ruptionem vasorum causare possent. Maxime autem Tussis vehementior, quæ certe Phthiseos Causa existit frequentissima; adeo ut quæ à Catharrho fiunt Vulnere & consequenter Ulcera sæpius à conjuncta vehementiori Tussi Pulmones dilacerante, quam ab ipsa humorum acrimonia suboriri quidam non inepte statuunt.

XXXVIII. Interna Morbi hujus Pulmoniaci Causa est vel Proxima vel Remota.

XXXIX. Proximam dicimus esse Humorem acrem, erodentem & exedentem, qui vel naturâ Talis, ut Biliofus, &c. vel talis ratione acquisitæ putredinis.

XL. Humor iste vel in ipsis Pulmonibus colligitur, vel
ab

ab aliis Partibus eò devenit. In pulmonibus generatur, vel cum laborant aliqua intemperie, hinc acrimonia & corruptio humorum, vel cum in iis adest soluta unitas aut vomica, hinc sæpius inopinata mors: Aliunde vero patiuntur hoc mali pulmones, cum vel sordes vel humores suos partes aliæ pulmonibus transmittunt & communicant, uti sæpius fieri solet in Angina, empyemate, Pleuritide, suppressione mensium, hæmorrhoidum, &c.

XLI. Omnium autem frequentissime hanc humorum illuviem à Capite videas delapsam. Hinc Merobibuli ab intemperantiam crebrioribus ejusmodi in pectus destillationibus obnoxii, continuata aliquandiu hac victus ratione, non sine causa de Phthisi & sibi ipsis timent & multis sunt suspecti, accedente præsertim corporis constitutione minus robusta & causis morbificis minus reluctante. Acres enim illi & nitrosi humores qui enormi meracioris vini usu in capite uberrime generantur, postea descendentes spiritalibus partibus erosione sua multum facessunt. Sed & ipsi Hydropotæ ab hoc malo non alieni; siquidem constitutione ut totius corporis ita & præcipue capitis debili, defluxiones ipsis frequentius contingere, & pulmones petere negandum non est: quamvis enim, quæ Caput eorum infestat materia plerumq; sit frigida atque mordacitatis expers, nihilominus * in pulmones delapsa calorem præternaturalem acquirere, & putredine eos inficere rationibus suffragari videtur ipsa quoque experientia. Hinc ulcera pulmonum, hinc Terror hominum, Phthisis.

* Confer
Zech. Con
sult. me-
dic. I.

XLII. Remotiores Causas quod concernit, sunt eæ omnes humorum, ut bilis, pituitæ, seri, puris, &c. & partium dispositiones, quibus mediantibus Pulmonum ulcera postmodum ingenerantur; Humores enim illi licet vel ob qualitates proprias, vel ob distantiam loci, vel alias Causas actu nondum erodant, dispositionem tamen pulmones exulcerandi

randi progressu temporis acquirere cum possint, merito causarum internarum earumque remotarum nomine veniunt: dispositionibus partium quæ humores producere valent, & adhuc remotiores sunt, minime exclusis.

XLIII. Huc pertinet Constitutio illa in Tabem facilisqua qui donati *Φθιβάδες* * appellantur, Oblongum nempe collum, Pectus acutum ac strictum, scapulæ in modum alarum prominentes. huc illa corporis constitutio in qua pulmones ab ipso ortu & sic nativa debilitate ac flacciditate laborant: Hac enim præditos, quod dicunt, hæreditario quasi jure omnes tandem Tabe commarcescere, vero haud est dissentaneum; exiguum siquidem humoris inimici pro corruptela hujusmodi pulmonibus est sufficiens.

* Hippocr. 3. epidem. com. 3. sect. 70.

XLIV. Huc referunt Longitudinem corporis, * Imbecillitatem capitis, Defectum uvulæ, Aetatem juvenilem, sexum foemininum & similia, quæ qua ratione ad Phthisin disponere eamque introducere possint, instituti ratio fusius hic apponere vetat. Pergamus ad

* Adrian. Spigelius l. 2. de hæ. corp. fabr. c. 19.

S I G N A

XLV. Sunt vel Diagnostica, speciem morbi cum parte affecta & causis morbificis demonstrantia, vel Prognostica, quid de morbi eventu prænunciandum, indicantia.

XLVI. Sequuti autem hic potissimum sumus *Alexand. Massariam*, * qui sane cum aliis quibusdam non sine causa parum spei Phthisicis relinquens maximum rei in eo situm judicat, ut si fieri possit, tam perniciosus morbus præcaveatur. *

* Practica medic. l. 2. c. 7.

XLVII. Et certe multos videas de hoc morbo quo se teneri putant, non plane frustra suas agere querelas, qui tamen actu Phthisici cum nondum sint, à ferino hocce malo, obsequentes si se gesserint, vel omnino, vel ad longum tempus præservari possunt.

* Confer. Zacut. l. 2. sitan. de Med. Prim. cip. histor. l. 2. hist. 36 Rondeler. meth. curandi morb.

XLVIII. Ideoque signa dicimus esse Phthisicos vel præsentis, vel futuræ,

XLIX. Futuræ igitur Phthisis signum desumi potest
1. ex dispositione corporis, qui enim adeo stricto sunt. & an-
gusto thorace, inquit Gal. ut scapulæ à tergo instar alarum
avium promineant, hi revera tam parati videntur ad Phthi-
sin, ut omnino Phthisici jam appellari consueverint; quem-
admodum & illi quibus caput facile repletur, & instrumen-
tis spiritus multas transmittit destillationes: quæ duo si con-
veniant in uno illum pernicioso huic morbo valde obno-
xium esse pronunciant.

L. Alterum desumi poterit ex Aetate: juxta Hippocra-
tem enim Tabes iis maxime fiunt ætatibus quæ sunt ab an-
no decimo octavo usque ad tricesimum quintum. Causa
hujus rei ex Galeno dicitur inordinatum horum hominum
vivendi institutum, ex Philotheo * sanguinis in iis excedens
Quantitas & vitiosa qualitas, quæ quidem brevitatis ergo
apice hic tetigisse sufficiat.

LI. Tertium Futuræ Tabis signum desumunt ex an-
ni tempore, idque cum primis ratione aëris, (de quo supra)
& prægressæ victus rationis.

LII. Quartò, Futuræ Phthiseos signa sunt præceden-
tia quædam morbifica: Parentum obitus ex Phthisi, Destil-
lationes diu perseverantes acres & mordaces, crebriores san-
guinis exspuitiones, suppurationes in pectore, ulcerosa ar-
teriæ asperæ dispositio. Pertinacior quædam tussis, Gibbosi-
tas, Dolores aliquales in regione Thoracis, &c.

LIII. Jam ad signa Phthiseos præsentis, quæ, uti di-
ctum, vel sunt Diagnostica, vel Prognostica.

LIV. Pathognomonica igitur quod attinet, hauriuntur
ea præcipuè signa ex tribus fontibus 1. ex læsis functionibus,
2. excretis, 3. accidentibus. quæ properanter absolvamus.

LV. Adest ergo in Phthisi Febris continua, cujus cau-
sam aliquo modo explicavimus supra θ . 12. Et ea quidem ab
initio putrida tantum, tandem vero transiens in Hæcticam,
lentè

* Conf. Sē
nerti Pra-
ctic. Med.
l. 2. part.
2. c. 12.
Heurnii
comment.
ad aph. 29
f. 3. & aph
9. f. 4.

lentè affligit, augetur tamen præcipue ab assumpto Cibo, & sentitur maxime in genis, manuum volis ac plantis pedum, exacerbatur quoque tempore nocturno, cujus quidem exacerbationis, nisi Febris fuerit complicata, causa mihi potior videtur silentium nocturnum, quo cuncta nobis videntur acerbiora, quam interdiu. Pulsus adsunt languidi, modice celeres, ac tandem fere hectici.

LVI. Sitis adest intensior, Cibi fastidium, Vox effracta, seu ut ita dicam, dimidiata, & veluti, ex imo educta, quibusdam quasi ex arundine sibilans, Lassitudo, quam vocant, Gracilitatis, quæ ad spontaneas refertur, in hauriendo aëre interdum dolor profundus & obscure pungens, Visus debilitas, Anhelitus foetidus ac difficilis.

LVII. Num tussiant omnes Phthifici, nonnullis diximus esse ambiguum. Arbitramur autem pro conditione materiei peccantis locoque, sicut & pro viribus facultatis excretrici tussim fieri & non fieri, aut omnino parvam, nec tantam ac talem, qualem quidem in communi fere Phthificos infestare videmus. Suppressam etiam non pauci volunt Phthifici & tussim & quod ea excernitur, sputum: ideoque ne in conversatione cum aliis aut suspectos se, aut homines multum exosos sibi reddant, quantum possibile, & tussim & sputum frequentius cohibent.

LVIII. Quoad excreta vero, sputum cruentum ac purulentum ramentis ac portiunculis pulmonum interdum refertum, infallibile Phthiseos tradunt documentum, quod & omnium maxime terroris plenum videtur signum, de quo statim plura, cui si accedat alvi profluvium ac pilorum defluvium, in propinquo mors. Adsunt quoque sudores antelucanis præsertim horis ægros corripientes, ex imbecillitate facultatis retentricis, itemque ab humorum acrimonia & caliditate, vasorumque debilitate frequentiores, narium hæmorrhagiæ.

LIX. Hypochondria tandem convulsa, unguis incurvati, evidens totius corporis extenuatio, quam consequitur facies Hippocratica, Oculi nimirum cavi, Tempora collapſa, naſus acutus, labra liventia, arida, frigida ac lurida pel-
lis, uno verbo nihil aliud

gelidæ niſi mortis imago

LX. Hæc Phthiſeos ſigna pleraque, quæ tamen pro diverſitate corporum & cauſarum in iis morbificarum sæpius evariant, & nunc plura nunc pauciora in ægtotis apparere ſolent: unde & ab uno aut altero ad præſentiam ipſius Phthiſeos argumentari non licet; pleraque enim ita ſeſe habent, ut & alios morbos iisdem ſtipatos incedere videamus. Quare non distributive ſed collective accepta hæc ſigna in cognitionem exitioſiſſimi huius morbi nos deducere valent.

LXI. Extenuatio Totius quæ fit cum ſputo cruento & purulento per tuſſim rejecto omnium maxime videtur certiffimum ſignum & timorofum valde, quod ſi reliqua ſymptomatum ſyndrome & ipſa obrepit, Phthiſin certe non parvas egiffe radices cogitandum.

* Galenus
4. de loc.
affect. c.
ult. Fer-
nel. de par-
tiũ morb.
& ſymptõ.
l. 5. c. 10.

Quamvis non omnes cruentas patiantur exſpuitiones, * nonnullos enim poſt ſolam ſcreationem humoris liquidi & ſubſtantiæ levi febricula correptos tabeſcere cœpiſſe, ac multo poſt tempore exiguum quiddam cum pure rejeciſſe, non paucos quoque in quibus nihil omnino cruoris toto morbi decurſu comparuit tabe ſenſim ſublatoſ, experta vult

Authoritas.

LXII. Si de Purulentia ſputi adhuc eſt dubium, Tabidum exſpuere jubent in ignem; quod ſi vehementer olet, Pus aſeſſe dicunt, ſin minus, Phlegma tantum: Verum hæc probandi ratio paucis arridet. Alii ſputa conſpicere jubent in aquam tepidam; quod ſi materia de qua dubium, fundum petat, pus eſſe, ſin minus, Phlegma volunt: Verum & hoc non omnibus ad palatum; cum pituitam craſſam, lentam ac viſcidam conglobatam in aqua æque ſubſidere certum ſit. Alii igitur Pituitam albam, pus cineritium magis eſſe perhibent;

bent; Verum, quo pus albidius, eo salubrius, juxta communem Authorum consensum. Probabilius tandem qui judicare volunt, accurate observare jubent, num materia in aquam projecta ab injectione statim spargatur, & postea in imo confideat; num vero vel omnino non subsideat, vel conglobata descendat? Si hoc Pituitam; sin illud, pus esse pronunciant.

LXIII. Atque hæc pro re nata Phthisin nobis vel Futuram, vel incipientem vel confirmatam demonstrare queunt: Quo enim plura & graviora sese nobis conspicienda præbent symptomata, eo auctius & periculosius malum nobis indicatur; quo pauciora & mitiora, eo levius ac minus confirmatum.

LXIV. Signa Differentiarum quod spectat, cum potissimum à causis ea dependere superius dixerim; etiam ab iisdem Phthiseos signa erunt desumenda.

LXV. Causas itaque Externas quod attinet, eas ab ipso ægrotante cognosces, qui omnino de salute sua sollicitus, præcedentia unde hoc malum ipsum invaserit diligenter ruminabit & anxie Tibi proponet: num videlicet percussus, iætus, aut lapsus fuerit, num intemperanter vixerit, vel aërem habuerit minus clementem, vel ab exercitiis aut laboribus quibuscunque sibi hoc mali contraxerit, &c. Itemque quoad causas internas, num Morbus ipsi sit hæreditarius, aut alio modo natus, num morbus aliquis præcesserit hunc ipsum facile ingenerans, num destillationibus sit obnoxius, num ratione ætatis, sexus, Structuræ Thoracis & similium in hunc morbum sit proclivis, partim ex relatione patientis, partim propria mentis indagine manifestum fiet.

LXVI. A congerie & magnitudine symptomatum Tempore à quo male habere coepit, causa quoque fomitem substernente & his similibus Magnitudinem seu confirmationem phthiseos plerumque æstimare solent.

LXVII. Num dextra vel sinistra Pulmonum pars male affecta sit, plerique ex dolore licet obscuro conjiciunt: quemadmodum si striæ tantum sanguineæ ac ramenta in sputo conspiciantur, ex bronchiis, si vero portiunculæ carnosæ ex pulmonum substantia easdem educi asseverant. Sed hæc signa suas interdum patiuntur difficultates, uti & ea, quæ, num ab erosione, num vero à ruptione aut apertione Vasorum affectus trahat originem, demonstrare deberent.

LXVIII. Ultima quam posuimus Phthiseos Differentia est à complicatione ejusdem cum aliis morbis, cujus quidem signa per eorundem morborum complicationem talem constituentium characterismos perito Medico facile innotescunt.

PROGNOSTICA.

LXIX. Sequuti in hoc, uti & §. 46. monuimus, *Alexandrum Massariam*, & cum eo præprimis *Magnos in Arte Medica Viros*, *Celeberrimos dico hac in inclyta Academia Dominos Professores*, (quorum & scriptis & voce privatim ac publice hætenus frui nobis licuit jucundissime) OMNEM PHTHISIN, si quidem talis verè existat, pronunciamus INCURABILEM; Quicquid hîc tumultuentur alii, ad ravim etiam usque clament, qui nescio quibus (uti vocant,) secretis non foede tantum exulceratos pulmones, sed & frustillatim maximam sui partem ore rejectos se sanasse & in integrum restituisse, plenis buccis gloriantur.

LXX. Rationes sunt irrefragabiles, quæ huc transcribere non verebimur. Prima desumpta est à motu pulmonum continuo, qui ulceris consolidationem impedire potest. Deinde adest pulmonum mollities, eaque propter tenellum suum quo sustentatur alimentum, quæ valentiora medicamenta non secus atque ipsa Virium infirmitas haud admittit. Tertio addunt Viarum per quas debito tempore ad locum affectum Medicamenta idonea devenire possint, defc-

defectum. Quarto & Quinto (quæ certe rationes videntur palmaria) est Contrarietas indicantium omnes morbos curatu reddens difficillimos, & Necessitas expurgationis per Tussim, quæ omnino plus in hoc serpente malo facessit negotii, quam motus pulmonum naturalis: quid enim tussis efficiat, dictum *l.* 37.

LXXI. Nec minus incommodi inferre videtur illud, quod nimirum in quam pulmonum parte proprie consistat ulcus, penè ignoremus; unde & per hoc & quod nulla plane detur via, per quam Medicamenta particulam affectam certo contingere queant, Curationis *ἀδυναμία* redditur probabilior. Imo si omnia ritè quo ad fieri posset, ac methodice transacta fuerint, nil nisi quod levi occasione ejusmodi sanata ulcera refricentur ac malum de novo pululare cogatur, lucrifecimus. *

* Galenus
*l. proxime
citato.*

LXXII. Periculosiorem tamen agnoscimus eam, quæ inveterata: in qua, & præcipue ab erosione læsa sunt vasa majora: quam constituit ulcus virulentum, confirmat facies cadaverosa.

LXXIII. Periculosior quoque est Idiopathetica; quæ in corpore ad Phthisin disposito: quæ hæreditaria.

LXXIV. Capillorum defluvium, sputum suppressum, & Alvi profluvium Phthisin solvit, sed cum interitu ægro-
tantis.

LXXV. Reliqua scriptorum & inprimis ipsius Hippocratis de hoc morbo pronunciata, pleraque non nisi mala & in omnibus fere de hac materia Disputationibus decantata, uberius hic proponere opus non est: Quin potius Phthisis cum plerumque sit malum diuturnum & in multos sæpius protrahatur annos; videamus breviter, quænam affectus hujus, si quam moliri debeamus, nobis sit residua.

C V R A T I O.

LXXVI. Indicationes in hoc morbo cum Authores nobis

bis

* in 9.
Phasis. c.
7.

* Avicen-
na. Aver-
rhois.
Schenckii.
Foresti. la-
cotii. Vale-
sci de Ta-
rant. In-
graff. Pla-
seri, &c.

bis suppeditent Præservatoriam & Curatoriam, secundum
has etiam quod rei nobis absolvendum restat, perficiemus.
Etsi enim cum prænominatis Authoribus de convalescen-
tia Phthysicorum parum spei nobis relictum esse antea pro-
nunciaverimus, neque quod *Iacchinus* ait, * stultum esse
aggredi eos qui pervenerunt ad Tabem, omnino nobis videat-
ur frustraneum; nihilominus cum fatius sit anceps experiri
auxilium quam nullum, pluresque præservatoriis suis, quæ
certe præcipuum hic occupant locum, rite præscriptis ma-
lum hocce longius abegerint, ac monstra ut in aliis ita & in
hoc potissimum juxta effatum & historias * quorundam ac-
cidere possint: Ideoque Phthysici qua ratione sint tractandi,
ac in Pharmacia, Diæta & Chirurgia ipsis quid conveniat
noceatve, breviter annectendum.

LXXVII. Præservationem igitur quod concernit, si
structura Thoracis ac dispositio ipsius capitis in aliquo ad-
productionem hujus mali conspiret, eum omnino ita gu-
bernare debemus, ut præter convenientiorem quovis tem-
pore rerum non naturalium usum & mandantis & recipien-
tis partis per auxilia in hunc scopum necessaria diligens a
nobis adhibeatur ratio, ac quantum possibile, præcavere, ne
tanta & tamdiu vitiosorum humorum illuvies, donec hocce
malum effectum dare queat, in corpore detineatur. illud
autem in specie quomodo tentare liceat, præcipue ex Ca-
tharrhi & Angustia thoracis curatione Autores nos docere
possunt.

LXXVIII. Quamvis enim nativa illa Thoracis consti-
tutio vix ac ne vix quidem immutetur: nihilominus expe-
ctorantia subinde & id genus alia Thoraci convenientia in
præservatione ab hoc malo haud parum juvant. Catharrhus
autem qui revera Phthysin efficit frequentissime, convenienti
Diæta, Diversione, Humorumpreparatione & Purgatione,
Accidentium correctione, & peculiari Capitis confortatione
omni nisu est sistendus.

LXXIX.

LXXIX. Phthisis quam minatur ætas, cum plerumque in præpostero vivendi genere suam agnoscat scaturiginem, laudabiliori Diætâ & rectiori rerum 6. non Naturalium usu facile quoque præcavetur, ut & ea quæ juxta Philotheum in hac ætate internas & sibi proprias habet causas, quantitatem nimirum & qualitatem sanguinis, ritè administrata Chirurgia Pharmacia & Diætâ sæpius sine negotio fere avertitur.

LXXX. Quæ ex anni tempore proficisci poterit Phthisis, cum & ea plerumque ex Victu per æstatem minus idoneo suam deducat originem, itidem salubriori Victus ratione constituta, & morbificis si quæ jam adsint dispositionibus cito sublatis è via tollitur. Aërem vero liberiores fugientes, & eum qui in hypocaustis, aut locis ubi degere nobis volupe, tum in activis, tum in passivis quibus excedit qualitatibus alterantes temporis, quod tabidis adeo nocuum, malevolentia obviâ ire studebimus.

LXXXI. Præcedentia vero morbifica quod attinet, ex quibus futuram aliquando Phthisin præsentiscere nos posse superius dictum, tanto diligentius ea juxta methodum curationis erunt tractanda, quanto majorem & efficaciorum periculosissimum hocce ac plane ferinum malum nobis prænunciandi vim habent; Empyema nimirum, Peripnevmonia & quæ sunt hujus farinae alia cum nil nisi Phthisin, nil nisi mortem crepent, omni studio curandique peritia erunt extirpanda: quorum omnium tamen curationem subnectere instituti ratio hic non patitur. De Phthisi quam minatur sanguinis sputum, in quo cohibendo *Rondeletius multos medicos magnum ait committere errorem, notatu digna vide supra l. c. in princip cap.*

LXXXII. In specie vero dicta Curatio nititur præcipue tribus indicationibus desumptis ab Ulcere pulmonis, à Febre & à Totius macie seu extenuatione. Ulcus nimirum

requirit efficcantia, abstergentia & consolidantia, Febris refrigerantia & humectantia, Corpus extenuatum autem sui renutritionem per convenienter humectantia.

LXXXIII. Indicationum harum contrarietatem & reliqua θ . 70. & 71. paucis in medium producta si quis in agro perpendat, quantum spei sit residuum facile intelligere potest: Omnia siquidem vergunt ad interitum, & dum uni suppetias ire conamur, alteri damnum inferre cogimur. Nihilominus sæpe aliquid tentandum.

LXXXIV. Cum igitur perfecte ac methodice curantes partium morbos vix aggrediantur absque adhibita diligentiratione Totius, & tum demum Universalibus præmissis curationes suas rite instituant; hic vero Morbus Totius à Morbo partis Ulcerosa nimirum pulmonum constitutione ita dependeat, ut ei tanquam causæ continenti, qua posita ponitur, qua sublata, (ni malum prorsus jam sit in habitu) tollitur & ipse, arctè adhæreat: Ideoque Ulceris in curatione hujus mali consideratio, præsertim si res plane deplorata nondum sit, potiores sibi partes vendicare videtur.

LXXXV. Chirurgica itaque, Hirudines videlicet & cucurbitulas, Venæsectiones, Fonticulos, cauteria (quemadmodum & purgantia fortiora) quæ humorum sive in capite, sive in toto consistentium & defluxiones ad pectus minitantium motum inhibere eosque valide evacuare possunt, non nisi ab initio & dum malum adhuc recens, aut ægroti vires valde sunt consentientes, adhiberi jubent.

LXXXVI. Præparantia & purgantia humores quosvis, cum ubivis fere fusius scripta reperiantur, huc coacervare opus non est. Annotari sufficiat, in hunc scopum maximo-pere commendari Mannam, Cassiam, Rhabarbarum, Syrup. Rosarum, Violarum. In quibus plerique acquiescunt, Validioribus enim purgantibus ut & vomitoriis in hoc casu parum fidunt. Clysteribus vero lenientibus, quæ & excre-
menta

menta subducere & intemperiem Corporis emendare va-
lent, tuto satis utuntur.

LXXXVII. Si fomitem malo præbeat Catharrhus quod
plerumque fieri solet, ei subveniendum, uti *l.* 77. & 78. ali-
quo modo dictum.

LXXXVIII. Ulcus ipsum jam quod spectat, primo
adhibeantur abstergentia, simplicia pariter atque compo-
sita, ea scilicet quæ absterfioni inservientia, id quod abster-
sum est per tussim & sputum ex ipsis pulmonibus educere
valent, ut Rad. & flores Iridis, radic. helenii. Anisum foeni-
culum, Adjanthum, hederæ terrestris, althæa, agrimon. Be-
ton. Botrys, Calamlntha, Capill. ♀ Hyssopus, Marrub. Ori-
ganum. Veronica. caricæ, jujubæ, Sebesten, pruna dulcia,
pistacia, pini nuces, gummi Arabicum & Tragacanth. Ra-
dix item Chinæ, Lignum Guajacum, Sassafras. & Sarza pa-
rill. * Composita sunt: Syrup. de Veronica, de Tussilag.
de succo hederæ terr. Syr. Nicotianæ, Capill ♀. Scabiosa, Mar-
rubii, Hyssopi, de Liquiritia, &c. Lohoch de Farfara, de pul-
mone vulpis, de pino, Lohoch sanum & expertum.

* Heurn.
l.c. Roder
à Fonsec
Consult.

His addunt inprimis aquam mulsam & saccharat. Amyg-
dalas amaras in ptisana decoctas, itemque Ptisanam cum
saccharo rosato, hydromel, Mel crudum quod omnium po-
tentissimè detergere perhibent.

LXXXIX. Postea adhibentur Consolidantia, in quem
finem & modo posita quædam subservire possunt: usurpan-
tur insuper hic præcipuè Veronica, Pulmonaria, Pentaphyl-
lum, Equisetum, Pimpinella sanguisorba, Plantago, Pru-
nella, sanicula, Ros solis, flores Hyperici, Balauftia, Nuces
Cupressi, Resina abietina, lapis hæmatit. Bolus Armen. Ter-
ra sigillat. Thus, mastix, &c. ex quibus itidem pro conditio-
ne rei, Syrupi, Conservæ Eclegmata ut & Potiones Vulnera-
riæ facile parari possunt, quædam etiam parata jam in offi-
cinis prostant.

* Mesues
c. de Phth.
Zacut. Lu-
sitan. de
medicor.
princ. hist.
hist. 33.
Riverius
Prax. Med
.2.c.6.
+ Practic.
Medic. l. 2.
part. 2.
cap. 12.
Confer.
Zecchiun
.6.

XC. Neque sicco pede hic prætereundum est Saecha-
rum Rosatum utpote huic scopo auxilium convenientissi-
mum, cui propter absterisionem, agglutinationem Nutritio-
nemque plurimum attribuere docti. * **Conditiones in hu-**
jususu Tres ab *Excellentissimo Dn. Sennerto* * positas brevis-
simis hic recensere lubet. Prima est, ut abstergentia & mun-
dificantia præmittantur, Altera ut magna in quantitate fre-
quentius adhibeatur, Tertia, ut si sputum forsitan retineat,
Expectorantia per intervalla exhibeantur. Hispidulam et-
iam seu Pilosellam & ex ea confecta medicamina Artis no-
stræ Proceres in hoc affectu miris modis commendant.

XC I. Chymicis sua quoque hic sunt medicamenta
sulphur nimirum, quod animam Pulmonis appellitant, &
ex eo parata, Balsamum flores, lac, rubinus ac similia, flo-
res item Benzoini, Elixir proprietatis Paracelsi, Laudanum
opiatum, &c. Quæ tamen an existente jam in corpore Ca-
lore Hæctico, Extenuatione Totius & Virium imbecillitate,
(quæ concatenatim quasi se invicem sequuntur) adeo sint
proficua, tutius esset ante exhibitionem eorum explorare
prius, quam incauto sæpius eorum usu hominem citius e
medio tollere.

XC II. Inter Externa primas obtinere videntur Suffi-
migia & odorama, quæ tum oretum naribus excepta il-
lud præ cæteris utilitatis inferre dicuntur, quod effectum su-
um, quem expetimus in Pulmonibus edant, reliquum ta-
men corpus non ita afficiant. Hinc laudantur suffitus ex
Thure, Mastiche, Myrrha, Rosis, Santalis, Cinamomo, La-
dano, Benzoë, Nicotianâ seu Tabaco: addunt & suffumi-
gium ex sulphure, quod ego vix ferrem, itemque ex Arseni-
co, quod plane non admitterem. Tutius hic usurpantur ex
medicamentis idoneis in vino vel alio convenienti liquore
coctis vapores, qui sine læsionis metu Partem affectam effi-
caciter satis contingere queunt.

XCIII. Curationem febris, siue Putridæ siue Hæcticæ quod refert, etiam si sanato ulcere in Pulmonibus existente & ipsa Febris aut omnino cesserit, aut facilius curetur; haud plane tamen eam negligendam esse censent, sed quoad permissionem principalioris indicantis, refrigerantibus præcipue Calori Hæctico totam corporis molem depopulanti ita obviam ire student, ne & per hoc curatio ipsius Ulceris reddatur multum difficilior: Quæ tamen omnia ex doctrina de Febris, cum hic apponere nimis longum foret, uberior erunt haurienda.

XCIV. Extenuationem tandem auferre tentant, tum per Nutritioni convenientem Diætam, tum per Pharmaca, præsertim autem cordialia. Huc quoque referri possunt Syrupi illi Magistrales, Impinguativi dicti & à *Pulverino* tantopere deprædicati. * Neq; silentio hic omittendum, quod artis nostræ Dictatores dum ulceris curandi spes est exigua, blandiendum esse malo dicant, ac refrigerante & humectante, Calori sc. febrili & emaciationi præcipue resistente Vitu uti jubeant: sæpe enim, cum malum hoc sit diuturnum Phthisicus sua sorte contentus longiori & commodiori vita fruitur, quam qui crebrioribus medicinis & querimoniis sui ipsius quasi existit carnifex.

* *Medicina Practica*
cap. de
Tabes.

XCV. Tussis tandem, Hæmoptyses, Diarrhoeæ, Constipationis Alvi, ac reliquorum symptomatum curatio peculiaribus suis nixa indicationibus videatur apud Practicos. Subnectenda jam est

D I A E T A.

XCVI. Aër igitur illi, cujus supra in Causis facta est mentio, plane esto contrarius: De hoc *Pulverinus*, *Medicine Professor Neapolitanus*, & *Hippocratica ac Galenica doctrina* additissimus: Aër in activis eligatur temperatus, in passivis ad siccum vergens, Hujusmodi est aër *Tabiarum loci inter Neapolim & Surrentum positi*, ut ejus *Galenus 3. meth. cap. 12. meminisset*:

+ loco su-
practato.

Nos autem hac tempestate Tabidos remittimus ad aërem Resinae, vel Portici, vel loci ejus qui vulgo Torre dello Greco dicitur. Hæc Pulverinus; * Verum enimvero, cum & hicce aër fere nobis denegetur, ideoque accensis lignis & præsertim resinosis ac piceis, herbis quoque siccioribus & odoratis hinc inde prostratis, suffitu quoque ex rebus supra nominatis aërem alterantes à ventis australibus, Radiis lunaribus Aestu intensiori & subitanea quavis aëris ac loci mutatione ægros prohibebimus. Et certe plurimum rei in hoc positum esse videtur; cæteroquin optimè constituta Victus ratione, si illud quod indefinenter inspiratur & integris pene viribus pulmones intrat, morbo per se tam ægre curabili fomitem præbeat, patientes tandem malo succumbere & fatis concedere mirum non est: è contra vero, quid boni ex elementiori aëris constitutione nobis expectare liceat, mulier illa apud Galenum Phthifica, quæ juxta furnum indefinenter siccioris aëris inspiratione vitam ad annum quoque à morbo vigesimum octavum protraxit, satis contestatum facere potest.

XCVII. Quibus etiam Contagii ratione cum Phthificis est suspectata conversatio, illis hanc bona pace subterfugere, ac non solum liberiores aërem sibi quærere, sed & cum Massaria & nonnullis aliis parietes trabesque dealbare ac suppellectilia, ne mali quidpiam vel post obitum Phthificorum corripiat ipsos, mutare fas erit.

XCVIII. Multo minus alienis qualitatibus à fumis atque halitibus venenosis infectum aërem admittere expedit; quemadmodum & feles adeo, ut multi solent, exosculari & in deliciis habere, propter halitum earum quem ferunt tabificum, usque adeo tutum non est.

XCIX. Cibus qui concoctu facilis, succi laudabilis & multi nutrimenti, in hac corporis extenuatione omnino videtur idoneus; hinc brodiola pullorum, Gallinarum, ut & earum carnes ac hepata, testes quoq; gallorum non coëun-
tium,

tium, sorbitiones ex ptisana, ex amylo cum lacte & quæ sunt hujus generis alia θ . 88. enumerata, in hoc casu nulli fere non sunt laudata: Medicus tamen prout vel in ulcere vel in macie curanda occupatus est, omnia ea ita moderari debet, ne unratentus alterum omnino neglectum habere videatur; Neque semper benedicta illa ptisana oportet uti, inquit Capiuaccius. Vinum in progressu morbi exhibere vix tentant, nisi sit $\acute{\omicron}\lambda\iota\gamma\omicron\Phi\acute{\omicron}\rho\omicron\nu$, Aquam potius Chalybeatam aut alio modo correctam, prout expectorandum aut consolidandum est, propinant. Acidulas omnino exulare jubeas. Vitentur omnia calida, salsa, & aromatizata ut & omnia $\delta\upsilon\sigma\pi\epsilon\pi\tau\alpha$ καὶ κακόχυμα, Hinc esus Cochlearum sine probabili ratione Phthificis commendatur, juxta effatum Nobilissimi atq; Excell. Dn. Doctoris Ioh. Alberti Sebizii, Patroni quoque ac Favoris mei honoratissimi. Disputat: de Calido innato, Corollar. 7. Ea propter quoque cum Venerando ejusdem Dn. Parente. *

Nos cupedias istas relinquimus aliis, consenti ferculis humana natura convenientioribus, scimus enim carnes Testudinum frigidas humidas, crassas, duras, lentas viscidasque esse, &c. Inprimis autem crapula & ebrietas omni studio devitentur: quem admodum enim Lues Venerea scortatorum, ita Phthisis Hellionum miserandum nuncupatur flagellum.

C. Lactis usus in hoc affectu ab omnibus fere commendatus est, præsertim si lac ab animali plantis pulmoniacis enutrito recens emulsum & vel melle vel saccharo prius correctum fuerit. Habenda tamen hic erit ratio & eorum quæ ex Hippocratis cautela lactis usum prohibere possunt, & illius cujus gratia lac Phthifico exhibemus: Diligentius de hâc re Capiuaccius. *

CI. Reliqua suam seruent medietatem. Motus vehementiores, ut & crebrior effusus risus & continuata vocis intentio nihil hic utilitatis præstant. Fugiant ægroti, quantum licet, mœrorem ac tristitiam, imprimis autem animi

* l. de Alimentor. facultat. 3. cap. 16

* Pract. Medic. l. 2 c. 7. & l. 6 c. 33. de febr. Hect. Mercurialis loc

excandescantiam, quæ certe malum valde exacerbare solet, Alvus, si utaperiatur necesse est, laxetur blandis tantum atque benigne subducentibus medicaminibus illis, quorum supra facta mentio, Venus Phthysicorum Pectus.

Hæc impræsentiarum. Epilogi loco dixisse sufficiat, plurimos in hoc malo per se fere insanabili præmaturam tamen volentes quasi sibi consciscere mortem: Impatientes nimirum diuturnitatis morbi, Medicisque tandem inobedientes, eosque sæpius mutantes, nonnunquam ridentes, & sic tanquam ex desperatione eo magis Veneri ac Baccho strenue litantes, gravissimosque alios in Victu errores committentes proprio se gladio jugulant. Verum qui periculum amat, in eo pereat: hinc qui secundum methodum vivere nolunt, secundum methodum certo ac cito moriantur; qui verò evadunt, illis est quod mecum dicant

GLORIA IN EXCELSIS DEO.

COROL

COROLLARIA.

I.

OMnes fere Phthifici tales minime videri volunt, sed alii eos Phthificos proclamantibus aut consuetudinem saltem eorum subterfugientibus graviter irascuntur.

II.

Melancholicorum Deliria, & pertinaces ac malitiosas quorundam, eorum præsertim qui melancholici videri volunt, actiones interno-
scere, arduum.

GLORIA IN VICESIS DEO.

Non solus sanguis ultimum est & proximum omnium Corporis partium Nutrimentum.

IV.

Calor & Frigus Doloris æque proximæ Causæ esse queunt, ac solutio continui.

V.

Mistio illa alimentorum in Ventriculo ordinem ingestionis eorundem non pervertit.

E

Ad

*Ad Clarissimum Dominum Doctorandum
Schreckenbergerum, Respondentem,
amicum suum dilectum.*

DUm non terreris, sed terres ipse labores,
Cum minimè valeat te superare labor:
Hinc tibi Doctoris veniet jam danda Corona,
Gratulor, & posthàc prospera quæque precor.

*Scriptis benecupientissimo
affectu*

Fridericus Deckherr. J. U. Doctor,
Pandectarum Professor Ordinarius &
h. t. Facultatis Juridicæ Decanus.

Præstantissimo Domino Candidato

χαίρειν.

IS meritò felix, & terque quaterque beatus
Dicitur, in studiis qui rectè cæpit, & illis
Assiduè incubuit, cursum quoque continuavit
Discendo, & semper studuit superaddere plura.
Verùm is censetur longè felicior esse,
Cui licuit latum studiorum attingere finem.

Ergo, cum rectè Medicorum inceperis artem,
Tractârisque, velut notum est, constanter eandem,
Quis te non meritò felicem dixerit esse?

Tu modò constanter consueto currere more
Perge, brevi dabitur tibi pulchra corona medendi
Artis, quam sanè ex animo tibi gratulor, atque
Devotis precibus divinum Numen adoro,
Serviat ut Patriæ: Sit delectabilis ipsi
Grandevo Patri: decori sit sanguine junctis:
Et tibi conciliet memorabile Nomen in orbe.

Melchior Sebizius. D.

Præstantissimo DNO. Candidato.

χαίρειν.

Cùm Phthisis, ut nôsti, non sit curabilis, ergo
Cur curam in thesibus ponis, Amice, tuis?
Est namque *Hippocratis* monitum, simul atque *Galenii*,
Qui Medicos inter sidera clara micant,
A morbis victos relinquendos esse, nec illis
Solicité medica pharmaca danda manu.
Haud etenim infamare decet medicamina, multis
Quæ certa ægrotis causa salutis erant:
Sed tantùm indomiti morbi prædicere finem,
Quod genus auxilii respuat omne boni.
At rursus multis valdè esse videtur iniquum,
Ægrotos prorsus deseruisse pios.
Quin potiùs præstare ajunt symptomata solùm
Tollere, vel quodvis fingere mentis opus.
Sic namque ægrorum Medicus respondet abundè
Voto, sic famæ consulit ipse suæ.
Non etenim is solùm Curantis nomine gaudet,
Qui medica pellit corporis arte mala:
Sed quoque qui fieri quæ possunt efficit, atque
Solerti studio quæ facienda facit.
Non est in Medico, cultus canit ille Poëta,
Ut morbos semper curet & arte fuget:
Interdum morbus Medica est robustior arte:
Nec solet optatis cedere præsidiis.
Haud igitur frustra, haud, SCHRECKENBERGERE pigebit
Tabificæ curam proposuisse luis.

Johannes Albertus Sebizijs,
D. & Prof.

SI blanda mors ex omnibus sit optanda,
Slenissimum Phthisi perire censerem.
Non corporis sævo dolore, pleuritis,
renumque viscerumque passio dira
qualem dabit, qualem podagra nodosa,
aliive morbi, lancinabitur, sæpe
sele perire sentiens. Quin & mentis
tranquillitatem nulla tormina affligunt,
deliriumve turbat; hinc suæ mortis
momenta præsciis futura componit,
animoque placido æternitatis intentus
meditationi proximum Deum observat.
Isti mederi differis malo, Petre,
cruciatibusque mille fata nos mavis
subire nostra? absit! Periculum mortis
qui certius (violentia licet nulla
id terreat) vitare novit, is cunctis
pariter medelam cæteris sciet certam.
Sic sola erit funesta, termino lento
quæ non reluctantem senecta compagem
dissolvat. Hunc peritum Apollinem mundo
si reddis ipsi gratulabimur quondam.
Nunc vota tantum consulas boni; Summos
quos rite honores Æsculapius noster
jam destinabit, cœlitus tibi faustos
& publico precor bono salutare.

M. Philippus Jacobus Spenerus
Rocspolet. SS. Th. St.

In rei memoriam

Verbis, non herbis *Cathedram cum scandere fas sit;*
Intrepidus scandis; cur? Tibi Verba fluunt:
Herba licet curet, currant hîc Verba necesse est;
In Cathedra trepidat nescia Planta loqui!

Amico Antiquo

Antiquus Amicus. J. G. F.

F I N I S.